

BIJLAGE 5: Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM

Verklaring inzake beleggingsbeginselen Basispensioenregeling

Amstelveen, februari 2019

Ten geleide

Deze ‘Verklaring inzake beleggingsbeginselen’ (verder te noemen: Verklaring) beschrijft in het kort de uitgangspunten van het beleggingsbeleid van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM.

Conform geldende wet- en regelgeving gaat de Verklaring in op:

- de doelstelling van het beleggingsbeleid;
- de “investment beliefs” van het fonds;
- de risicohouding van het fonds;
- het gevoerde risicoprofiel;
- de organisatie en risicobeheerprocedures, in het bijzonder de toegepaste wegingsmethodes voor beleggingsrisico’s en de strategische allocatie van de activa in het licht van de aard en de looptijd van de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds.

De Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM is een ondernemingspensioenfonds dat als doelstelling heeft het efficiënt en effectief uitvoeren van de pensioenregeling die is overeengekomen tussen de partijen in het arbeidsvoorwaardelijk overleg.

Het bestuur beoogt de doelstelling te behalen door een solide financieel beleid te voeren. Bovendien toetst het bestuur of arbeidsvoorwaardelijke afspraken in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving en uitvoerbaar zijn.

De Verklaring is als bijlage bij de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota van Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM gevoegd. De Verklaring wordt direct herzien als er tussentijds een belangrijke wijziging in het beleggingsbeleid optreedt. De Verklaring wordt beschikbaar gesteld op de website van het pensioenfonds.

De Verklaring heeft als doel om verantwoording af te leggen over het beleggingsbeleid, aan de deelnemers en aan de maatschappij als geheel.

In hoofdstuk 1 komt de doelstelling van het vermogensbeheer aan bod, waarna in hoofdstuk 2 nader wordt ingegaan op de uitvoering van het vermogensbeheer en de beleggingsportefeuille. Tenslotte gaat hoofdstuk 3 in op het risico en rendement van het vermogensbeheer.

Inhoud

1. Doelstelling en beleggingsbeleid	70
1.1 Doelstelling beleggingsbeleid en risicohouding	70
1.2 Investment beliefs	70
1.2 Strategisch beleggingsbeleid	71
1.4 Beleggingsbeleid	72
<hr/>	
2. Uitvoering van vermogensbeheer	74
2.1 Uitvoering en verantwoordelijkheid beleggingsbeleid	74
2.2 Intern / extern beheer	74
2.3 Instrumenten	74
2.4 Rapportage	75
2.5 Corporate governance	75
2.6 Integriteit	77
2.7 Kostenbeheersing	77
2.8 Deskundigheid	77
<hr/>	
3. Risico en rendement	78
3.1 Waarderingsgrondslagen	78
3.2 Risicobeheersing	78
3.3 Resultaatmeting	79
3.4 Resultaatevaluatie	79
<hr/>	
Bijlage 1 Verklarende woordenlijst	80

1. Doelstelling en beleggingsbeleid

1.1 Doelstelling beleggingsbeleid en risicohouding

Het Algemeen Pensioenfonds KLM stelt zich ten doel het efficiënt en effectief uitvoeren van de pensioenregeling die is overeengekomen tussen de partijen in het arbeidsvoorwaardelijk overleg. Hierbij streeft het fonds een waardevast pensioen voor haar deelnemers na tegen acceptabele kosten met een evenwichtige belangenbehartiging van alle belanghebbenden.

Het beleggingsbeleid vormt een onderdeel van de doelstelling van het pensioenfonds als geheel. De ambitie daarbij is om de pensioenen zoveel mogelijk waardevast te maken.

Het beleggingsbeleid dient een optimale bijdrage te leveren aan de realisatie van de pensioenafspraken binnen aanvaardbare risicogrenzen.

8.1.1 Risicohouding van het fonds

Het bestuur streeft naar een evenwichtige verhouding tussen het risico van onderdekking van het fonds en de door KLM NV af te dragen pensioenpremie, waarin begrepen de eigen bijdrage van de deelnemers.

Kwalitatieve risicohouding

Diverse belanghebbenden hebben eigen maar ook gedeelde voorkeuren met betrekking tot langere en kortere termijn risico's.

Belanghebbenden delen de lange termijn doelstelling van het pensioenfonds. Op de weg richting deze doelstelling hebben de premiebetalers (werkgever en werknemers) voorkeur voor een stabiele (te betalen) pensioenpremie, passend bij de pensioenambitie. De deelnemers (actieven, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en overige belanghebbenden) hebben voorkeur voor een welvaarts (actieven) danwel waardevast pensioen, en willen het korten op nominale rechten of pensioenopbouw zo veel mogelijk voorkomen. Onverhoopt gemiste opbouw of indexatie dient zo veel als mogelijk te worden ingehaald, waarbij gemiste indexatie in de uitkerings sfeer zonder terugwerkende kracht wordt hersteld.

Kwantitatieve risicohouding

Voor de korte termijn komt de kwantitatieve risicohouding tot uitdrukking in de hoogte van het wettelijk vereist eigen vermogen. Uitgaande van de benoemde kwalitatieve risicohouding, eigen beleidsuitgangspunten en vastgestelde kwantitatieve risiconormen op basis van uitgevoerde ALM-analyses, heeft het fonds ondergrenzen vastgesteld. Voor de lange termijn komt de kwantitatieve risicohouding tot uitdrukking in de door het bestuur vastgestelde ondergrenzen van de haalbaarheidstoets. Het schenden van deze grenzen bij uitvoering van de aanvangshaalbaarheidstoets is niet toegestaan. De ondergrenzen zijn gebaseerd op:

- mediaan scenario pensioenresultaat;
- relatieve maximale afwijking verwacht pensioenresultaat in slechtweer scenario en;

Vanwege de onzekerheid over de toekomstige uitkomst van de haalbaarheidstoets is een onverhoopte schending van deze grenzen geen aanleiding tot automatische aanpassing van beleid, maar aanleiding voor herijking van het gevoerde beleid en dialoog daarover met de arbeidsvoorwaardelijke tafel en het verantwoordingsorgaan.

1.2 Investment beliefs

De investment beliefs vormen het uitgangspunt voor het beleggingsbeleid. De investment beliefs worden hieronder per thema genoemd. Daaronder is telkens weergegeven welke consequenties aan de verschillende beliefs worden gekoppeld.

.....

1. Om betaalbare pensioenen voor de deelnemer te realiseren heeft het pensioenfonds rendement nodig. Beleggingen zijn noodzakelijk om dit rendement te genereren. Beleggingsrendement nastreven betekent ook risico's accepteren.
2. Het fonds neemt niet meer beleggingsrisico dan nodig is om zijn ambitie te realiseren.
3. Het fonds heeft een langetermijnbeleid dat alleen wijzigt als achterliggende aannames fundamenteel wijzigen; onder invloed van de zogenaamde "game changers".
4. De strategische assetallocatie (thans: aandelen, vastrentend en onroerend goed) is een van de belangrijkste rendementskeuzes die het fonds kan maken. Over en binnen subcategorieën wordt gespreid belegd op basis van diversificatiestudies.
5. Het verslaan van efficiënte markten door actief beheer is op langere termijn zeer moeilijk.
6. Het verwachte nettorendement en risicoverbetering zijn belangrijker dan alleen de kosten van een beleggingskeuze.
7. Duurzaamheid (ESG) dient een prominente rol te spelen in de beleggingsportefeuille.
8. Het sturen op lange termijn risico's is belangrijker dan het sturen op korte termijn risico's.
9. Het beleggingsbeleid is gericht op eenvoud en uitlegbaarheid, tenzij.
10. Vertrouwen van belanghebbenden vormt de "licence to operate" van het fonds, daarmee zijn inzichtelijkheid in de portefeuille, in de beslissingen en in de kosten cruciaal.

8.2 Strategisch beleggingsbeleid

Het bestuur van het pensioenfonds neemt als eindverantwoordelijke de strategische beslissingen voor het beleggingsbeleid. Hierbij wordt als uitgangspunt de relatie tussen de beleggingen en de pensioenverplichtingen van het pensioenfonds genomen. Daarnaast wordt bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid nadrukkelijk aansluiting op de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, gezocht.

Asset Liability Management

In verband met het geformuleerde hoofddoel van het beleggingsbeleid, is het van groot belang dat het langetermijn beleggingsbeleid aansluit op de doelstellingen, het risicoprofiel en beleidsuitgangspunten van het fonds. In het bijzonder is hierbij van belang dat beleggingen zijn afgestemd op de verplichtingenstructuur van het fonds. Hiertoe wordt periodiek een zogenoemde Asset Liability Managementstudie (ALM-studie) uitgevoerd. De ALM vormt onderdeel van de bestuurscyclus, waarbij periodiek en bij significante veranderingen in het fonds, beleggingsbeleid of de economie in ALM-context worden getoetst. Het bestuur beschouwt ALM als een inzicht verschaffend en beleidsondersteunend instrument ten behoeve van onder meer de vaststelling van de langetermijnassetmix. De studie wordt gebruikt om te bepalen welk percentage belegd wordt per hoofdbeleggingscategorie, zoals vastrentende waarden, aandelen en vastgoed. Daarnaast wordt gekeken naar de optimale inzet van derivaten om rente- valuta- of aandelenrisico te reduceren. De resultaten hiervan en de beleidsoverwegingen daarbij worden vastgelegd in een beleidsdocument. Daarna wordt er aan de hand van studies verdere invulling gegeven aan de strategische componenten, en worden de bijbehorende

.....

benchmarks vastgesteld. Voorwaarde hierbij is dat deze consistent zijn met risicorendementsverhouding die uit de ALM-studie volgt.

De ALM-studie omvat naast verplichtingenstructuur en de stochastische economische scenarioset het financieringsbeleid, het indexatiebeleid en het strategisch beleggingsbeleid. Ook wordt het beleid in stress-scenario's getoetst.

Beleggingsrichtlijnen

Periodiek stelt het bestuur de beleggingsrichtlijnen vast. Deze richtlijnen sluiten aan op de ALM-studie en overige studies en bevatten de richtlijnen met betrekking tot het beleggingsbeleid waar de uitvoerder zich aan dient te houden. Na elke beleidswijziging worden de beleggingsrichtlijnen geactualiseerd en getekend door twee bestuursleden.

Herbalancering

Het beleid is de benchmarkgewichten en de gewichten van de portefeuille jaarlijks (medio mei) terug te stellen naar de strategische normgewichten. Daarnaast is er ook een tussentijdse herbalancering. Deze zal plaatsvinden wanneer het dan geldende benchmarkgewicht (berekend op basis van volledig afgedekte rendementen) voor obligaties of aandelen een bandbreedte overschrijdt, dat in de beleggingsrichtlijnen is vermeld. De tussentijdse herbalancering geldt voor zowel beide beleggingscategorieën als de segmenten binnen deze beleggingscategorieën. Eind december wordt niet tussentijds geherbalanceerd vanwege een gebrek aan liquiditeit in de markt. Eind maart en eind april wordt niet tussentijds geherbalanceerd, omdat medio mei de jaarlijkse herbalancering plaatsvindt.

Indien zich bij het tussentijds herbalanceren bijzondere situaties voordoen, dan is afgesproken dat de herbalancering door de uitvoeringsorganisatie pas plaatsvindt na overleg met het bestuur, vertegenwoordigd door de vicevoorzitters.

Beleggingsplan

Jaarlijks wordt een beleggingsplan geschreven. Het beleggingsplan geeft antwoord op de vraag hoe het fonds het aanstaande beleggingsjaar gaat beleggen.

Het fonds voert een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de prudent person regelgeving. Artikel 13a van het besluit FTK schrijft voor "Het fonds onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent-personregel". In het beleggingsplan wordt dit jaarlijks getoetst. De certificerend actuaaris voert deze toets tevens uit.

1.4 Beleggingsbeleid

De strategische normgewichten en bandbreedtes van het pensioenfonds zijn te vinden in tabel 1 op de volgende pagina.

Om het renterisico te beperken heeft het fonds een dynamisch renteafdekkingsbeleid. De mate waarin het renterisico wordt afgedekt is afhankelijk van de hoogte van de 20-jaars euroswaprente.

Een deel van het valutarisico wordt afgedekt. De mate van afdekking is afhankelijk van de beleggingscategorie en de hoogte van de beleidsdekkingsgraad. Ook kent het fonds een spreiding over diverse valutaregio's en worden de belangrijkste valutarisico's voor beleggingen buiten de euro bij een dekkingsgraad onder de 115% voor 100% afgedekt.

.....

Beleggingscategorie	Strategie	Gewicht	Strategische bandbreedte	Operationele bandbreedte
Vastrentende waarden		50,00%	+/- 5,0%	
	Global ILB's ⁸	0,00%		+/-0,5%
	Eurozone Staatsobligaties 20+	3,75%		+/-0,5%
	Eurozone Staatsobligaties 10+	17,50%		+/-0,5%
	Eurozone Staatsobligaties	2,50%		+/-0,5%
	Global Credits	4,00%		+/-0,5%
	Nederlandse woninghypotheken	7,50%		
	VS High Yield	3,00%		+/-0,5%
	Leveraged loans	3,00%		+/-0,5%
	EMD external	5,00%		+/-0,5%
	EMD local currency	2,50%		+/-0,5%
	EMD corporates	1,25%		+/-0,5%
Aandelen		40,00%	+/- 4,0%	
	Europa en Midden-Oosten	4,76%		+/-0,5%
	Noord-Amerika	12,42%		+/-0,5%
	Pacific	2,82%		+/-0,5%
	Opkomende en frontiermarkten	8,00%		+/-0,5%
	Wereldwijd defensief	8,00%		+/-0,5%
	Private equity	4,00%		
Vastgoed		10,00%		
	Europa privaat	4,50%		
	Noord-Amerika privaat	2,00%		
	Azië Pacific privaat	1,50%		
	Europa publiek	0,70%		+/-0,5%
	Noord-Amerika publiek	0,70%		+/-0,5%
	Azië Pacific publiek	0,60%		+/-0,5%
	Liquide middelen	0,00%		+/-1,0%
Totaal		100%	100%	

Tabel 1: strategische normgewichten en bandbreedtes

⁸ Het gewicht van Global ILB's wordt teruggebracht naar 0% en herbelegd in Nederlandse Woninghypotheken. De resterende belegging in ILB's wordt verkocht wanneer een investering in Nederlandse woninghypotheken wordt afgeroepen

.....

2. Uitvoering van vermogensbeheer

2.1 Uitvoering en verantwoordelijkheid beleggingsbeleid

Het bestuur van het pensioenfonds heeft Blue Sky Group aangesteld als (fiduciair) vermogensbeheerder. Naast de advisering over het strategische beleggingsbeleid en uitvoering van ALM studies, heeft het bestuur aan Blue Sky Group B.V. het mandaat gegeven om binnen de in het Beleggingsplan vastgestelde doelstellingen en restricties het operationele beleggingsbeleid uit te voeren. Binnen Blue Sky Group wordt dit uitgevoerd door de afdeling Vermogensbeheer.

Naast de Dienstverleningsovereenkomst en de Service Level Agreements (SLA) die de uitbestedingsrelatie vormgeven, heeft het bestuur van het pensioenfonds ook criteria opgesteld waaraan externe partijen (die worden aangesteld voor het uitvoeren van werkzaamheden door/namens het fonds) moeten voldoen. Deze criteria zijn vastgelegd in een integriteitsplan. Het bestuur controleert de werkwijze van Blue Sky Group als (fiduciair) vermogensbeheerder onder andere door middel van periodieke beoordeling van de ISAE 3402 rapportage inclusief 'In Control Statement' die Blue Sky Group uitbrengt. De navolgende beschrijving is de werkwijze zoals Blue Sky Group die hanteert en die in de rapportage is beschreven. De werkwijze wordt jaarlijks gecontroleerd door een externe accountant.

2.2 Intern / extern beheer

Het operationele vermogensbeheer is door Blue Sky Group grotendeels uitbesteed. Binnen de uitvoeringsorganisatie vindt het liquiditeitenbeheer plaats. Daarnaast worden de rentehedges en valutahedges intern uitgevoerd.

Het extern beheerde vermogen is via de Blue Sky beleggingspools verdeeld over diverse externe vermogensbeheerders via beleggingsfondsen/-mandaten. Bij de selectie van de vermogensbeheerders wordt expliciet gekeken naar eisen/wensen van het pensioenfonds zoals vastgelegd in Dienstverleningsovereenkomst, SLA en/of integriteitsplan.

Bij de selectie werkt de uitvoeringsorganisatie Blue Sky Group met een long list gebaseerd op data van diverse bronnen. De selectie van vermogensbeheerders vindt plaats op basis van site visits en diverse selectiecriteria. Met elke externe vermogensbeheerder worden heldere beleggingsrichtlijnen afgesproken, waarbinnen de beheerder kan beleggen. Nadat vermogensbeheerders zijn geselecteerd, worden de resultaten van en de ontwikkelingen rond deze vermogensbeheerders gevolgd met behulp van een gestructureerd monitoringproces. Minimaal op kwartaalbasis vinden monitoringgesprekken plaats, waarin in ieder geval de performance, het team, het proces, de stijl en ontwikkelingen worden doorgesproken.

De Blue Sky Beleggingspools voldoen aan de internationale richtlijnen van GIPS (Global Investment Performance Standards). Dat wil zeggen dat bij de inrichting van de pools, de beschrijving van het mandaat, de methode van waardering en berekening van rendementen best practices worden gevolgd.

2.3 Instrumenten

Het pensioenfonds beoordeelt elke belegging op grond van risico- en rendementsoverwegingen in relatie tot de verplichtingenstructuur. Er wordt uitsluitend belegd in categorieën waarvan het risicoprofiel voldoende bekend is. Nieuwe instrumenten worden door de uitvoeringsorganisatie uitvoerig getest: werkt het zoals gedacht, hoe kunnen we de risico's meten en hoe wordt het rendement berekend? Pas dan wordt een voorstel voor beleggen in deze nieuwe instrumenten gedaan. De daadwerkelijke belegging vindt uiteraard pas plaats na verkregen goedkeuring van het bestuur.

.....

Voor het beheer van de beleggingsportefeuille kunnen financiële derivaten worden ingezet. Deze kunnen worden ingezet voor afdekkingsdoeleinden, actief beheer en efficiënt portefeuillebeheer. In het kader van het beheer van de valuta- en renterisico's is het toegestaan over-the-counter (OTC) derivaten te kopen en te verkopen, mits aan de volgende specifieke richtlijnen wordt voldaan:

- De rating van de tegenpartij moet "investment grade" zijn (d.w.z. BBB of beter). Indien een tegenpartij onder de minimumrating zakt, dan worden geen nieuwe posities geopend met deze partij. Het bestuur zal dan tegelijkertijd onderzoeken of het mogelijk is de bestaande posities met deze partij te verminderen;
- Diversificatie van tegenpartijen dient te worden nagestreefd;
- Posities in OTC-derivaten mogen worden aangegaan, indien er voor deze derivaten een ISDA Master Agreement en Credit Support Annex aanwezig is of dat de transactie centraal gecleard wordt;

Separate afdelingen binnen de vermogensbeheersorganisatie van Blue Sky Group bewaken de totale geaggregeerde exposure van de posities in de beleggingsportefeuille.

Compliance met deze uitgangspunten is een nadrukkelijk toetsingscriterium bij de selectie van externe managers en beleggingsfondsen.

2.4 Rapportage

Blue Sky Group rapporteert op maandbasis de behaalde beleggingsresultaten. Op kwartaalbasis wordt een uitvoerig rapport beschikbaar gesteld, waarin het gevoerde en te voeren beleggingsbeleid met het fonds wordt besproken. Ook wordt in het jaarverslag van het pensioenfonds verantwoording afgelegd over het gevoerde beleggingsbeleid en de resultaten hiervan.

In de rapportage wordt inzicht gegeven in o.a. de dekkingsgraad van het fonds, de ontwikkeling van de dekkingsgraad ten opzichte van het vorige kwartaal, het genomen beleggingsrisico en de behaalde rendementen.

2.5 Corporate governance

Het Bestuur is zich bewust van zijn maatschappelijke rol als belegger. Die rol dwingt het pensioenfonds tot grote zorgvuldigheid in zijn handelen en het maatschappelijk verantwoord beleggen. Het fonds heeft hiervoor het ESG-beleid vastgesteld.

2.5.1 Verantwoord beleggen (ESG-beleid)

Het pensioenfonds is van mening dat ecologische, sociale en bestuurlijke factoren (ESG) een prominente rol dienen te spelen bij het vaststellen van het beleggingsbeleid. Deze factoren hebben namelijk invloed op de beleggingsresultaten. In 2014 heeft het bestuur de Principles for Responsible Investment (PRI) ondertekend. In 2018 heeft het fonds het ESG-beleid aangepast en gekozen voor een ESG-beleidskader dat de basis is voor de ontwikkeling van het beleid in de komende jaren. De integratie van ESG-factoren (verantwoord beleggen) in de beleggingsportefeuille gebeurt in verschillende stappen. In december 2018 heeft het fonds zich ook verbonden aan het convenant voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (IMVB-convenant).

Het fonds heeft er voor gekozen om het grootste deel van het vermogen uit te besteden aan externe beheerders. Blue Sky Group (BSG) is de uitvoeringsorganisatie van het fonds. BSG is door het fonds gemandateerd om met deze beheerders een actieve dialoog te onderhouden en dringt er bij hen op aan om de ESG-grondbeginselen te onderschrijven.

De wet is het vertrekpunt voor ESG-beleid

.....

ESG-beleid in algemene zin is beleid dat bedrijven, pensioenfondsen en andere organisaties vrijwillig ontwikkelen om een bijdrage te leveren aan een versterking van de maatschappelijke en ecologische structuur. ESG-beleid wordt meestal dan ook uitgelegd als beleid dat verder gaat dan de wettelijke vereisten.

Vanzelfsprekend respecteert het pensioenfonds de wet. Dat betekent onder meer dat geen beleggingen worden gedaan in bedrijven, die zijn betrokken bij clustermunitie. Ook houdt het fonds zich aan internationale sanctiemaatregelen, die van toepassing zijn op beleggingen. Zo geldt nu een verbod op bepaalde kapitaalmarkttransacties met enkele Russische bedrijven.

Uitsluitingen

Het bestuur heeft in 2018 besloten om ESG-beleid in te vullen met de volgende stappen. Het gaat om uitsluitingen van:

Ondernemingen, die de principes van de UN Global Compact schenden.

Ondernemingen, die tabaksproducten fabriceren of hun toeleveranciers, die meer dan 50% van hun omzet halen uit leveranties aan deze bedrijven.

Ondernemingen, die betrokken zijn bij controversiële wapens (hier geldt een uitzondering voor bedrijven die uitsluitend nucleaire wapens maken en zijn gevestigd in een 'Non Proliferation Treaty country' (NPT-land)).

Overheden, die worden gesanctioneerd door de EU en/of VN.

Het fonds werkt voor de analyses van bedrijven en overheden samen met Sustainalytics.

De uitvoering van deze stappen is begonnen en is naar verwachting afgerond in de loop van 2019. Een onderdeel van de uitvoering is vanzelfsprekend dat wordt gecontroleerd op een goede uitvoering.

Externe managers

Het fonds maakt gebruik van externe vermogensbeheerders, die de beleggingen daadwerkelijk doen. In de selectieprocedure worden de externe vermogensbeheerders getoetst op hun ESG-beleid en in de contracten die met hen worden afgesloten, zijn richtlijnen met betrekking tot ESG opgenomen. Deze beheerders moeten dus ook de uitsluitingscriteria toepassen. Daarnaast eist het fonds dat externe managers de PRI hebben ondertekend.

Invloed uitoefenen

Het fonds hecht veel waarde aan goed bestuur binnen de ondernemingen waarin wordt belegd. Transparantie, aandacht voor alle stakeholders en respect voor de uitgangspunten van de UN Global Compact verdienen bij de bedrijven in portefeuille even goed aandacht als het nastreven van rendement op geïnvesteerd kapitaal.

Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een direct instrument om de belangen van het fonds te beschermen en invloed uit te oefenen op het bestuur van een onderneming. Het fonds ziet het uitoefenen van stemrecht bij volmacht als een belangrijk actief onderdeel van het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen. Daarom wordt gestemd aan de hand van de uitgangspunten van het International Corporate Governance Network (ICGN). BSG werkt hier samen met Robeco. Over de uitgebrachte stemmen wordt gerapporteerd (zie de website).

Communicatie en rapportage

Het fonds biedt transparantie over zijn ESG-beleid en verlangt dat evenzeer van partijen waarmee wordt samengewerkt. Het bestuur legt periodiek verantwoording af over zijn besluiten en acties aan deelnemers, toezichthouders en derden. Jaarlijks wordt volgens de richtlijnen van de PRI gerapporteerd over de portefeuilles en de acties die zijn ondernomen. Daarnaast wordt tussentijds op de website verslag gedaan van relevante ontwikkelingen. Met de deelnemers vindt via social media een permanente dialoog plaats.

Mogelijke vervolgstappen

.....

Uit het ESG-beleidskader blijkt dat het fonds maatschappelijke ontwikkelingen blijvend aandacht verdienen, vanwege de mogelijke gevolgen voor de beleggingsportefeuille en de rol die het fonds op dit terrein wil spelen. Het bestuur zal in de toekomst zich beraden op onder meer:

De effecten van mega-trends (zoals klimaatverandering): risicomangement en beoordelen van beleggingskansen.

Het belang voor het fonds van engagement. Om zo ook invloed op ondernemingen uit te oefenen naast het stemrecht (engagement is ook onderdeel van het IMVB-convenant). Dit kan in samenwerking met andere pensioenfondsen.

'Positive screening', waarbij een voorkeur in de portefeuille wordt gegeven aan ondernemingen die veel aandacht besteden aan duurzaamheid.

Uitbreiden van de betrokkenheid van de deelnemers ("achterban").

2.6 Integriteit

Stichting Algemeen Pensioenfonds KLM heeft een integriteitplan opgesteld (zie artikel 143 Pensioenwet, artikel 18, 19 en 20 van het Besluit FTK Pensioenfondsen en artikel 5:68 Wft). In dit plan heeft het fonds minimumeisen neergelegd waaraan de door of namens haar ingeschakelde derden moeten voldoen. Periodiek ontvangt het fonds van de uitvoeringsorganisatie een rapportage waarin deze aangeeft hoe en in welke mate aan de gestelde integriteiteisen is voldaan.

2.7 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid maakt het pensioenfonds geen andere kosten dan die welke redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van het pensioenfonds. Op kwartaalbasis rapporteert de uitvoerder over de uitvoeringskosten, waarbij ook de kosten die rechtstreeks door/namens het fonds worden betaald alsmede de kosten die het fonds indirect betaalt door middel van de beleggingspools zijn opgenomen. Tevens vindt een vergelijking plaats met het door het bestuur vooraf goedgekeurde budget.

Daarnaast krijgt het fonds tevens inzicht in een jaarlijks benchmarkonderzoek over de hoogte van deze uitvoeringskosten in vergelijking met de uitvoeringskosten van andere pensioenfondsen.

2.8 Deskundigheid

Het bestuur draagt er zorg voor dat het in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de deskundigheid die nodig is voor:

- Een optimaal beleggingsresultaat; en
- Een professioneel beheer van de beleggingen; en
- De beheersing van de risico's die verbonden zijn aan beleggen.

Het bestuur heeft zijn deskundigheidsbeleid vastgelegd in een deskundigheidsplan en evalueert dit periodiek.

3. Risico en rendement

Voor het bereiken van de beleggingsdoelstelling is het belangrijk dat er een gedegen risicobeleid wordt gevoerd en dat de behaalde resultaten worden geëvalueerd. In deze paragraaf wordt beschreven hoe het pensioenfonds een solide risicobeheersing en resultatenanalyse waarborgt.

3.1 Waarderingsgrondslagen

Voor alle bezittingen geldt dat zij gewaardeerd worden tegen de marktwaarde op het moment van meten. Indien er geen beurswaarde beschikbaar is, bijvoorbeeld omdat er geen officiële notering bestaat voor de betreffende investering, worden de bezittingen gewaardeerd tegen intrinsieke waarde.

3.2 Risicobeheersing

Risicomanagement in de context van het beleggingsbeleid zoals gedocumenteerd in de verklaring beleggingsbeginselen omvat een aantal dimensies en aspecten. Op de dimensie van het strategisch besluitvormend niveau is het risicomanagement geïntegreerd in de totstandkoming van het strategische beleggingsbeleid, door uitvoering van ALM studies, beleggingsstudies en het opstellen van het beleggingsplan. De aannames over rendementen, correlaties, rente- en inflatieontwikkeling, etc. – welke als uitgangspunten voor de ALM modellering en simulaties worden gehanteerd – worden zorgvuldig gevalideerd en door het bestuur vastgelegd. De vertaling van de ALM studieresultaten naar voorgesteld beleid – gegeven de pensioenambities en de afgesproken financieringsniveaus – wordt nadrukkelijk niet uitsluitend op rendementsverwachtingen beoordeeld, maar ook op robuustheid tegen schokken op de financiële markten, wijzigende vooruitzichten op de financiële markten door gewijzigde economische omstandigheden en een verantwoord risicoprofiel gelet op de aanwezige buffers van het fonds. Beleggingsbeleid en risicotolerantie zijn dekkingsgraad georiënteerd.

Een separate afdeling binnen Blue Sky Group Vermogensbeheer beoordeelt of transacties binnen de richtlijnen blijven. Deze afdeling bewaakt onafhankelijk de performance van de beleggingsportefeuille en de mate waarin het fonds aan beleggingsrisico's is blootgesteld.

Op uitvoerend niveau (operationeel) is een aantal risicomanagementmaatregelen getroffen. De leidende beginselen hierbij zijn dat:

- meting en rapportage vinden plaats bij een afdeling die onafhankelijk van de uitvoerende beleggingssubafdelingen opereert;
- doorlopend getoetst moet worden dat het portefeuillebeheer plaatsvindt binnen de richtlijnen, beperkingen, beleidskaders en voorstellen van deze nota, de beleggingsjaarplannen;
- alle betrokkenen in het beleggingsproces (bestuur, directie Blue Sky Group en afdeling Beleggingen en – waar van toepassing – externe manager(s)) tijdig en doorlopend dienen te worden voorzien van accurate informatie over portefeuilleperformance en de financiële positie het fonds;
- er transparant en onafhankelijk toezicht moet zijn op de uitvoering van het beleggingsbeleid door betrokkenen, zodanig dat inefficiënties ('implementation shortfall') worden gesignaleerd en waar mogelijk voorkomen;
- er een zodanig systeem van juridische, administratieve en interne beheersingsmaatregelen wordt ingericht en onderhouden dat de effecten van het pensioenfonds te allen tijde juridisch zijn afgezonderd van Blue Sky Group of een externe vermogensbeheerder;
- zoveel mogelijk wordt aangesloten bij internationaal geaccepteerde standaarden.

.....

3.3 Resultaatmeting

Maandelijks rapporteert Blue Sky Group de performance van het pensioenfonds (dekkingsgraad, rendement) aan het Bestuur. Op kwartaalbasis ontvangt het bestuur een uitgebreide rapportage. Deze rapportages geven een beeld over de herkomst van het rendement en de genomen risico's.

3.4 Resultaatevaluatie

Beleggingsresultaten worden afgezet tegen een van tevoren door het Bestuur vastgestelde benchmark. Deze benchmark fungeert als graadmeter voor het gevoerde beleid en verschaft inzicht in het behaalde resultaat. Op kwartaalbasis evalueert het Bestuur de beleggingsresultaten aan de hand van resultaatrapportages.

De uitkomsten van de resultaatsevaluatie kunnen voor het bestuur aanleiding zijn om vervolgstappen te ondernemen. Te denken valt aan het stellen van vervolgvragen aan de uitvoeringsorganisatie of vermogensbeheerder, het aanpassen van beleggingsmandaten of het opstarten van een diepgaander onderzoek naar de inhoudelijke achtergrond van de uitkomsten.

Bijlage 1 Verklarende woordenlijst

ABTN	Actuariële en bedrijfstechnische nota. Een wettelijk voorgeschreven nota waarin de hoofdlijnen van de pensioenregeling, de actuariële grondslagen, de financieringsopzet, de sturingsmiddelen, het beleggingsbeleid en de organisatorische opzet van een pensioenfonds zijn beschreven.
ALM-studie	Studie waarbij in onderlinge samenhang de ontwikkeling van de beleggingen en de pensioenverplichtingen wordt geanalyseerd ter toetsing van het premiebeleid, indexeringsbeleid en beleggingsbeleid.
Benchmark	Maatstaf voor prestaties met betrekking tot bijvoorbeeld beleggingsperformance, kosten of serviceniveau.
Dekkingsgraad	In een percentage uitgedrukte verhouding tussen het totale vermogen en de pensioenverplichtingen van een pensioenfonds.
Derivaten	Van effecten afgeleide financiële instrumenten die geen of een geringe vermogensoverdracht kennen, zoals opties, futures en swaps. De prijsontwikkeling is (mede) afhankelijk van de prijsontwikkeling van de onderliggende waarde.
GIPS	Global Investment Performance Standards. Vormen een wereldwijde standaard voor de berekening en presentatie van historische beleggingsperformance door vermogensbeheerders.
Herbalancering	Aanpassing van de beleggingsmix van de beleggingsportefeuille op basis van de gewenste strategische verdeling naar beleggingscategorieën.
ISDA	International Swaps and Derivatives Association. Standaardcontract voor OTC-transacties in derivaten.
Marktwaarde	Bedrag waarvoor een belegging of een verplichting kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde, tot een transactie bereid zijnde partijen die onafhankelijk zijn. De marktwaarde is meestal gebaseerd op actuele marktprijzen.
OTC-transacties	Over-the-counter-transacties ofwel onderhandse transacties.
Rentemismatchrisico	Verschil in rentegevoeligheid tussen de beleggingsportefeuille en de pensioenverplichtingen. De rentegevoeligheid is de mate waarin de marktwaarde verandert als gevolg van veranderingen in de markttrente.
Strategische assetallocatie	Langetermijn verdeling van de beleggingen over beleggingscategorieën (voornamelijk aandelen, obligaties en onroerend goed) en segmenten (regio, stijl of anderszins) daarbinnen. Is gebaseerd op ALM-studie.
SLA	Service level agreement. Overeenkomst waarin opdrachtgever en uitvoeringsorganisatie afspraken over het serviceniveau van de dienstverlening vastleggen.
Valutarisico	Risico dat waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

.....